

Tài chính xanh mở lối bảo tồn trên hành lang sinh thái Trường Sơn

08:18 19/02/2026

Trên dải rừng nối từ Vườn quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng đến Vườn quốc gia Bạch Mã, một cách tiếp cận mới đang dần định hình: bảo tồn không chỉ dựa vào ngân sách, mà dựa vào giá trị kinh tế của chính hệ sinh thái rừng.

Một góc rừng trong vùng lõi Vườn quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng (tỉnh Quảng Trị). (Ảnh: TTXVN)

Những “giá trị vô hình” như hấp thụ carbon, điều tiết vi khí hậu, duy trì đa dạng sinh học được lượng hóa thành dòng tài chính thông qua cơ chế chi trả dịch vụ môi trường rừng, thỏa thuận giảm phát thải (ERPA) và các chương trình REDD+. Nhờ đó, rừng không còn bị nhìn như gánh nặng chi tiêu công, mà trở thành tài sản sinh thái có khả năng tạo nguồn lực tái đầu tư cho bảo tồn.

Tại Bắc Trung Bộ, cơ chế chi trả giảm phát thải đã tạo dòng tiền cụ thể cho chủ rừng và cộng đồng. Ở Quảng Trị, đến giữa năm 2025, nguồn tiếp nhận gần 365

tỷ đồng; hơn 326 tỷ đồng đã được chi trả cho chủ rừng và người dân, góp phần duy trì tỷ lệ che phủ và cải thiện sinh kế vùng đệm.

Tại Vườn quốc gia Phong Nha-Kẻ Bàng, rừng và hệ thống hang động karst tạo nên cấu trúc sinh thái đặc thù. Rừng không chỉ lưu giữ carbon mà còn điều tiết nước, nhiệt và độ ẩm – những yếu tố quyết định sự tồn tại của hệ sinh thái hang động. Mất rừng đồng nghĩa với phá vỡ cân bằng vi khí hậu, kéo theo rủi ro cho toàn bộ giá trị địa chất – sinh học của khu di sản.

Ở Vườn quốc gia Bạch Mã, việc giao khoán bảo vệ rừng và chi trả dịch vụ môi trường đang từng bước gắn trách nhiệm giữ rừng với lợi ích kinh tế của cộng đồng. Khi người dân được hưởng lợi trực tiếp từ kết quả bảo vệ rừng, họ trở thành chủ thể quản lý thay vì chỉ là đối tượng thụ hưởng chính sách.

Tuy nhiên, tài chính xanh không phải “đũa thần”. Việc chuyển hóa khả năng hấp thụ carbon thành nguồn thu đòi hỏi hệ thống đo đếm – báo cáo – thẩm tra (MRV) chặt chẽ, xác định đường cơ sở phát thải và chứng minh kết quả giảm phát thải là thực chất. Nếu thiếu nền tảng khoa học và quản trị minh bạch, nguy cơ “tài chính đi trước, bảo tồn theo sau” có thể làm méo mó mục tiêu sinh thái.

Hành lang Trường Sơn là hệ sinh thái hình thành qua thời gian dài và phục hồi chậm trước tác động nhân sinh. Các nghiên cứu tại Phong Nha-Kẻ Bàng cho thấy chỉ một thay đổi nhỏ về ánh sáng, tiếng ồn hay dinh dưỡng cũng có thể làm biến đổi cấu trúc quần xã đặc hữu. Điều đó đòi hỏi mọi cơ chế tài chính phải đặt sức tải sinh thái và dữ liệu khoa học lên hàng đầu.

Trong bối cảnh Việt Nam cam kết giảm phát thải và thích ứng biến đổi khí hậu, việc định giá dịch vụ sinh thái là bước tiến quan trọng. Rừng không chỉ cho gỗ, mà còn hấp thụ carbon, bảo vệ nguồn nước, giảm thiên tai và duy trì cảnh quan – những nền tảng của phát triển bền vững.

Từ Phong Nha-Kẻ Bàng đến Bạch Mã, thông điệp đang rõ dần: tài chính xanh chỉ thực sự có ý nghĩa khi khoa học dẫn đường, quản trị minh bạch và cộng đồng là trung tâm. Khi đó, bảo tồn không còn là khoản chi ngắn hạn, mà trở thành một chiến lược đầu tư dài hạn cho tương lai sinh thái miền Trung.

Hậu Thạch (t/h)